

วิธีการวิจัยในการวิเคราะห์โครงสร้างของเทศบาล ตามร่างพระราชบัญญัติเทศบาล

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะกรณีของนักการเมืองท้องถิ่น พนักงานเทศบาล ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปางมาเป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์โครงสร้างของเทศบาล ตามร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.....ของกระทรวงมหาดไทย ที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อ พ.ศ.2529 (ถึงแม้จะขอลอนร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.....ในเวลาต่อมาก็ตาม)

เทศบาลเมืองลำปาง จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกา เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2478 และมีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเมื่อ พ.ศ. 2534 มีการขยายเขตเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีพื้นที่ครอบคลุม(8 ตำบล) จำนวน 22.17 ตร.กม. อาคารบ้านเรือน จำนวน 14,520 หลังคาเรือน มีราษฎรได้ไม่รวมเงินอุดหนุนประมาณ 180 ล้านบาท มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 77,000 คนเศษ¹ ปรากฏรายละเอียดไว้ในบทที่ 3 แล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน

1. การศึกษาวิจัยภาคเอกสาร (documentary research)

ศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับหลักวิชาการ หลักเกณฑ์ทางกฎหมาย ทฤษฎี ตลอดจนข้อเท็จจริงที่ได้รับการพิสูจน์ การวิจัย หรือวิเคราะห์แล้ว หรือศึกษาจากเอกสารที่มีผู้วิจัยเกี่ยวข้องไว้แล้ว โดยนำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ อ้างอิง สืบค้นหรือคัดค้านหลักการเดิมเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป โดยนำมาอธิบายในเชิงพรรณนา และเชิงคุณภาพ (descriptive quality delineation)

2. ศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยผู้วิจัยจะเน้นหนักการสัมภาษณ์โดยทั่วไป และสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามเป็นหลัก แก่ประชากรวิจัยในเทศบาลเมืองลำปาง และผู้เกี่ยวข้อง จะใช้แบบสอบถามทั่วไปเป็นเป้าหมายรอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด ชัดเจน ในแง่มุมต่าง ๆ ให้มากที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็น ทรรศนะทางการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับรูปแบบ

¹ข้อมูลของเทศบาลเมืองลำปาง เมื่อ ธันวาคม 2534

โครงสร้างของเทศบาล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไข (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2523 และตามร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าของร่าง ที่ผ่านการพิจารณาแก้ไขจากคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวแล้ว

ประชากรวิจัย (population research)

1. ประชาชน หมายถึง ประชาชนผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ตามกฎหมายและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของเขตเทศบาลเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 และระเบียบสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2535 ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2482 แก้ไขถึง พ.ศ. 2523 จากประชาชน 8 ตำบล ประมาณ 77,000 คน จำนวน 14,520 หลังคาเรือน โดยศึกษาแยกประเภท อาชีพ อายุ เพศ รายได้ สถานะบทบาทหน้าที่ และการศึกษา เป็นหลักเพื่อศึกษาถึงการก่อให้เกิดความแตกต่างในด้านความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกสำนึกที่สอดคล้องใน ด้านรูปแบบโครงสร้างการบริหารของเทศบาล การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมเพื่อการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (probability sampling)² การจะ สอดถามประชากร เป้าหมายทั้งหมดในพื้นที่ที่จะทำการวิจัย ตามจำนวนครัวเรือน 14,520 ครัว เรือน ก็คงทำไม่ได้ จะยากลำบากและสิ้นเปลืองมาก ทั้งจะสอบถามสัมภาษณ์จากประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งทั้งหมดใน เขตเทศบาล ที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลทั่วไปครั้งสุดท้ายเมื่อ 23 กันยายน 2533 มีจำนวน 30,153 คน หรือ จากจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมดในวันดังกล่าว จำนวน 17,496 คน แยกเป็นชาย 7,869 คน หญิงจำนวน 9,627 คน³ ก็คงทำได้ โดยยากลำบากเช่นกัน กอปรกับ การมุ่งวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมิได้เน้นพื้นที่ของเทศบาลเมืองลำปาง

²พรศักดิ์ พ่องแผ้ว, การสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยแบบสำรวจชุดข้อมูลการวิจัยทาง สังคมศาสตร์, 2529

³ข้อมูลจากฝ่ายวิชาการและแผนงาน งานวิจัยและประเมินผล เทศบาลเมืองลำปาง,

เท่านั้น แต่มุ่งเอาความคิดเห็น พฤติกรรม ของราษฎรในเขตเทศบาลเมืองลำปาง มาเป็นตัว
 อย่างของเทศบาลทั่ว ๆ ไป จึงเลือกประชากรวิจัย จากผู้มีสิทธิเลือกตั้งสภาเทศบาลเมื่อวันที่
 23 กันยายน 2533 หรือไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมเมื่อ 3 พฤษภาคม 2535 หรือไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
 ส.ส. เมื่อ 13 กันยายน 2535 เป็นสำคัญ ซึ่งจะระบุไว้ในแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ว่า
 ถ้าผู้ถูกสอบถามไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลครั้งล่าสุด (23 กันยายน 2533 หรือ
 เลือกตั้งซ่อมเมื่อ 3 พฤษภาคม 2535 หรือเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อ 13 กันยายน
 2535) ผู้วิจัยจะยุติการสัมภาษณ์และไม่นำมาใช้ในการวิจัยสำหรับบุคคลนั้น การเลือกสัมภาษณ์นี้
 เป็นการกำหนดเลือกจากผู้สนใจการปกครองส่วนท้องถิ่นพอสมควร โดยวัดจากผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
 สมาชิกสภาเทศบาลหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเกณฑ์ โดยจะนำประชากรวิจัยที่กำหนดการ
 สัมภาษณ์ประมาณ 100 คน

โดยสรุป คือ ประชากรวิจัยซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศ
 บาลครั้งล่าสุด (เลือกตั้งทั่วไป 23 กันยายน 2535 หรือเลือกตั้งซ่อมเมื่อ 3 พฤษภาคม 2535)
 หรือไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อ 13 กันยายน 2535 จำนวน ประมาณ 100
 คนในส่วนของประชาชนนี้ ได้ทำการสัมภาษณ์ในระหว่างวันที่ 8 - 30 พฤศจิกายน 2535 และ
 1- 5 ธันวาคม 2535 จำนวน 100 คน โดยผู้ทำวิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ในทุกสาขาอาชีพ ในรูป
 ของการอธิบายรูปแบบโครงสร้างของเทศบาลทั้งปัจจุบัน และตามร่างพระราชบัญญัติที่วิเคราะห์
 พร้อมทั้งสอบถามตามแบบสอบถามวันละประมาณ 5 - 10 ราย ซึ่งต้องทำการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำ
 นวน 112 คน ไม่นำมาใช้ในการวิจัย 12 คน เนื่องจากเมื่อสอบถามถึงการไปใช้สิทธิลงคะแนน
 เสียงเลือกตั้งที่กำหนดดังกล่าว ปรากฏว่า ทั้ง 12 คน ไม่เคยไปใช้สิทธิการลงคะแนนเสียงเลือก
 ส.ส. หรือ ส.ท. แต่อย่างใด และผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านไม่ยอมเปิดเผยชื่อ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่
 สามารถนำรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์มาเผยแพร่ได้ ทั้งหมด แต่มีบางท่านที่รู้จักและยืนยันได้ เช่น สัม
 ภาษณ์นางบุญเทียม สุวรรณอัคค์ อดีตนายกเทศมนตรี 2 สมัย (5 มกราคม 2516 - 11 มกราคม
 2518 และ 12 มกราคม 2518 - 22 มิถุนายน 2523) อดีต ส.จ. 2506 - 2510 อดีต ส.ท.
 2510 - 2523 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535 สัมภาษณ์ นายอรรมพ ทองไพฑูรย์ เมื่อวันที่

11 พฤศจิกายน 2535 นายสิริวัตร ชิ่งเสรี เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535 และนางสวิตนา เหมจินดา เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2535 ซึ่งเคยเป็นอดีตสมาชิกสภาเทศบาล และผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล ตามลำดับ สัมภาษณ์นายนิมิตร จิวะสันติการ อดีตสมาชิกสภาเทศบาลหลายสมัย และอดีตเทศมนตรีฝ่ายศึกษา ซึ่งลาออกไปสมัคร ส.ส. เมื่อ 13 กันยายน 2535 ปัจจุบันเป็นเจ้าของและผู้จัดการโรงเรียนลำปางพาณิชยการและเทคโนโลยี เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2535 สัมภาษณ์ ดร.กระหิม ศานต์ตระกูล นักธุรกิจเจ้าของและผู้จัดการ บริษัท ไทเกอร์เซลล์ส์แอนด์เซอร์วิส เมื่อ 24 พฤศจิกายน 2535 สัมภาษณ์ คุณประพันธ์ เลี่ยมประวัตติ เจ้าของและบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ลำปาง สยามโพสต์ เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2535 สัมภาษณ์นายสุรพันธ์ ศรีบุรี ปลัดศึกษาธิการอำเภอ ในฐานะข้าราชการที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล สัมภาษณ์อาจารย์ประเสริฐ เสียงดี ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบุพพาทย์วิทยาลัย ในฐานะประชาชน (ข้าราชการที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำปาง) เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2535 เป็นต้น ส่วนการทดสอบแบบสอบถาม จะทดสอบแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มประชากรวิจัยที่ใกล้เคียง คือ กลุ่มประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองลำปาง ประมาณ 20 - 50 คน โดยอาศัยหลักการของ ดร.อุทุมพร จามรมาณ (ทองอุไทย) ที่กล่าวไว้ในหนังสือแบบสอบถามเล่ม 1 ว่า "กลุ่มทดลองอาจจะมีจำนวนระหว่าง 10 - 20 คนก็พอ"⁴ ซึ่งประชากรวิจัยส่วนนี้ เป็นส่วนของประชาชนเท่านั้น ยังมิได้รวมถึงฝ่ายสมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล และข้าราชการประจำ

2. สมาชิกสภาเทศบาล หมายถึง สมาชิกสภาเทศบาลเมืองลำปางในปัจจุบัน จำนวน 18 ท่าน⁵

⁴อุทุมพร จามรมาณ (ทองอุไทย), แบบสอบถาม การสร้างและการใช้ เล่มที่ 1 คณะครู ศาสตราจารย์าลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530, หน้า 36

⁵สมาชิกสภาเทศบาลผู้ชนะการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อ 23 กันยายน 2533 จำนวน 16 ท่าน ชนะการเลือกตั้งซ่อม เมื่อ 3 พฤษภาคม 2535 จำนวน 1 ท่าน และได้รับการเลือกตั้งโดยไม่มีคู่แข่งชั้น เมื่อ 14 กันยายน 2535 จำนวน 1 ท่าน ปรากฏตามท้ายบท 3

รวมทั้งคณะเทศมนตรี นายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาลและรองประธานสภาเทศบาล ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามด้วยตนเอง ผลการเก็บข้อมูลและการวิจัยจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

การสัมภาษณ์ สมาชิกสภาเทศบาล ดำเนินการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. สัมภาษณ์ นายเรือง เขื่อนแก้ว นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองลำปาง เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2535
2. สัมภาษณ์ นายธนินทร์ มโนกลอนันต์ เทศมนตรีฝ่ายสาธารณสุข เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2535 และวันที่ 10 พฤศจิกายน 2535
3. สัมภาษณ์ นายเกรียงศักดิ์ วงษ์ขำกุล เทศมนตรีฝ่ายโยธา เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2535
4. สัมภาษณ์ นายสุวิชา สุจิตจันทร์ เทศมนตรีฝ่ายการศึกษา และสำนักปลัดเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2535
5. สัมภาษณ์ นายแพทย์ วัฒนา วานิชสุขสมบัติ ประธานสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2535
6. สัมภาษณ์ ดร.นิรันดร์ จิระสันติการ สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2535
7. สัมภาษณ์ นายมนัส นนท์เดชกุล สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2535
8. สัมภาษณ์ นางเพ็ญจันทร์ ชรรวมวงศ์ สมาชิกสภาเทศบาลเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2535
9. สัมภาษณ์ นายจรรยา มาคำจันทร์ สมาชิกสภาเทศบาลเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2535
10. สัมภาษณ์ นายแพทย์วีระ หล่อยนต์ สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2535 ปัจจุบันเป็นรองประธานสภาเทศบาล

11. สัมภาษณ์ นายผัน ศรีสุระ สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2535
12. สัมภาษณ์ ทพ. สมบูรณ์ อินทร์สีสังวร สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535
13. สัมภาษณ์ นายองอาจ วิทยภาพ สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2535
14. สัมภาษณ์ นายจงศักดิ์ รัชกุล สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2535
15. สัมภาษณ์ นายชวัลพงษ์ คมสัน สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2535
16. สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ ทรัพย์ทวี สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2535
17. สัมภาษณ์ นายนิมิตร จิรบญเริง สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2535
18. สัมภาษณ์ นายสุพล ตันสุวรรณ สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2535

3. พนักงานเทศบาล หมายถึง พนักงานเทศบาลเมืองลำปาง ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในเขตเทศบาลเมืองลำปาง โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือน ที่ตั้งทางเทศบาลเมืองลำปาง พนักงานเทศบาลสามัญ และพนักงานครูเทศบาล รวมทั้งลูกจ้างประจำและชั่วคราว โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของ ก.ท. (คณะกรรมการพนักงานเทศบาล) อ.ก.ท. จังหวัดลำปาง (คณะกรรมการพนักงานเทศบาลประจำจังหวัดลำปาง) ปราบกฏตามพระราชกฤษฎีกา ระเบียบพนักงานเทศบาล พ.ศ.2519 และ อ.ก.ท. เทศบาลเมืองลำปาง ซึ่งจากข้อมูลของเทศบาลเมืองลำปาง จะมีพนักงานเทศบาลรวมทั้งลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราวรวมทั้งสิ้นประมาณ 769 คน การสัมภาษณ์นั้น จึงเลือกกลุ่มสัมภาษณ์ตัวแทนพนักงานเทศบาลสามัญทุกระดับ และจะมุ่งสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงานและผู้ช่วยในงานที่สำคัญ ทำการสัมภาษณ์ ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกองและรองผู้อำนวยการกองทุกกอง และอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ สังกัด

โรงเรียนเทศบาลต่าง ๆ จำนวนประมาณ 62 คน โดยการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามเป็นหลัก และความคิดเห็นทั่ว ๆ ไป เพื่อประโยชน์ในการแนะนำปรับปรุงงานของเทศบาลต่อไป ดังนี้

1. ทำการสัมภาษณ์ นายรังสิต ลอชอิม ปลัดเทศบาลเมืองลำปาง ระดับ 8 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2535

2. สัมภาษณ์ นางสมพร รัตนภักดีชาติ รองปลัดเทศบาลเมืองลำปาง ระดับ 7 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2535

3. กองการศึกษา

สัมภาษณ์ นางจันทร์สม เสียงดี ผู้อำนวยการกองการศึกษาและรักษาการหัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและสังคม ระดับ 8 พร้อมทั้งสัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้างานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานการเงินและบัญชี งานนิเทศการศึกษา งานกิจการนักเรียน งานกิจการเด็ก เยาวชนและการศึกษานอกโรงเรียน (ไม่ประสงค์จะให้ระบุชื่อ) รวม 9 คน เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2535

4. สำนักปลัด

สัมภาษณ์ นางสาวอุไร จาวรณภาศ หัวหน้างานสำนักปลัดเทศบาลระดับ 6 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2535 สัมภาษณ์ นางอินทิมาศ สมพงษ์ หัวหน้างานวิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับ 5 สัมภาษณ์ นายมานะ นพสงค์ หัวหน้างานวิชาการและแผนงาน ระดับ 5 เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2535 สัมภาษณ์ นางพวงพยอม สมพงษ์ หัวหน้างานธุรการ สำนักปลัด ระดับ 5 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535 สัมภาษณ์ นางปรานอม นิธิะกิจ หัวหน้างานทะเบียนราษฎร ระดับ 6 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535 และสัมภาษณ์พนักงานเทศบาล งานธุรการ งานทะเบียนราษฎร งานการเจ้าหน้าที่ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในวันที่ 10, 13, 16, พฤศจิกายน 2535 รวม 11 คน

5. สัมภาษณ์ นางสาวชวนคนึง ณ ลำปาง หัวหน้างานตรวจสอบภายใน ระดับ 4 เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2535

6. กองคลัง

สัมภาษณ์ นางรัศมีไข่มุก พร้อมเพ็ญ รักษาการผู้อำนวยการกองคลัง ระดับ 7

และหัวหน้างานต่าง ๆ ของกองคลัง เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535 รวม 8 คน คือ

น.ส.ศิริวรรณ	เจริญกิจ	หัวหน้าฝ่ายบริหารงานคลัง 7
นางพรพิมล	สวัสดิพงษ์	หัวหน้างานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน 5
นางบุญเกียรติ	พลสวัสดิ์	หัวหน้างานธุรการกองคลัง 5
นางอารีย์	ภคเมฆานนท์	หัวหน้างานพัสดุและทรัพย์สิน 6
นายบุญเลิศ	พึงประดิษฐ์	หัวหน้างานพัสดุและทรัพย์สิน 6
นายถาวร	จิตวิไล	หัวหน้างานผลประโยชน์ 6 (นักบริหาร

งานคลัง)

น.ส.นวนน้อย	วงศ์ลือ	นักวิชาการจัดเก็บรายได้ 4
-------------	---------	---------------------------

7. กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม

สัมภาษณ์ นางเปรมวดี คีสิน ผู้อำนวยการกองอนามัยและสิ่งแวดล้อม ระดับ 8
เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2535 และสัมภาษณ์ผู้ช่วย หัวหน้างานต่าง ๆ เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน
2535 รวม 10 คน

นางสุกัญญา	ดวงไพศาล	ผู้ช่วยผู้อำนวยการกอง ระดับ 7
นายบุญทอน	ทองแก้วใจ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการกอง ระดับ 7
นางปรีชาพรรณ	จารุรัตน์	หัวหน้างานส่งเสริมสุขภาพ 5
จ.ส.อ. เลื่อน	ฉิมชัย	หัวหน้างานสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม 5
นางเกษญา	พลอยแก้ว	หัวหน้างานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ 5
นายสมชัย	วิเศษวิสุทษ์ชัย	นายแพทย์ 4
นายพงศ์ศักดิ์	โสตติคุณ	เจ้านักงานสุขภาพ 5
นายกิตติภูมิ	นามวงศ์	สัตวแพทย์ 3
นายนิพนธ์	แก้วหล้า	เจ้าหน้าที่ธุรการ 3

8. กองช่าง

สัมภาษณ์ นายทวี ลัพธ์จิโรสกุล ผู้อำนวยการกองช่าง ระดับ 8 เมื่อวันที่ 24
พฤศจิกายน 2535 และสัมภาษณ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองช่างหัวหน้างานต่าง ๆ รวม 10 คน เมื่อ

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2535

นายเส็นย์	จันทร์ฝ่าย	นักบริหารงานนอกแบบก่อสร้าง 7
นายภักดี	วรรณศิริวัฒน์	วิศวกรโยธา 6
นายศิริพงษ์	รงสวัสดิ์	นายช่างโยธา 6
นายพันธ์ศักดิ์	ภูธรใจ	นายช่างเครื่องยนต์ 5
นายอรุณพ	สิทธิวงศ์	สถาปนิก 5
นายสุกฤษณ์	รัตนรังสรรค์	วิศวกรโยธา 5
นายอนุป	อิงคามิช	สถาปนิก 5
นายครรชิต	ช้ำเทศ	วิศวกรโยธา 4
นายสุกฤษณ์	สุริยะเทพ	เจ้าพนักงานส่วนสาธารณะ

9. สัมภาษณ์ นางสาวสุภาพ จินดาพันธุ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเทศบาล 4 ระดับ 7 นายสมศักดิ์ สืบสาย ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนเทศบาล 4 ระดับ 6 และนางยุพิน ตังคาร ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ระดับ 6 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2535

10. สัมภาษณ์ นางสาว ศรีวิไล แสงสะอาด อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเทศบาล 5 ระดับ 7 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535 นางมะลิวัลย์ ไกรโต ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ระดับ 7 และนางคณินนิตย์ กางารี ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ระดับ 6 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2535

11. สัมภาษณ์ นางอำพัน ฝันแก้ว อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเทศบาล 6 ระดับ 7 นางดวงพร เนตรสวาสดี ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ระดับ 6 เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2535

12. สัมภาษณ์ นางมณีวรรณ พันภัสพาล อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเทศบาล 3 ระดับ 7 นางภัทราภรณ์ นันทวงศ์ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ระดับ 6 เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2535

13. สัมภาษณ์ นางบานเย็น แสงเจริญ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเทศบาล 1 ระดับ 7 นางสาว จิตานันท์ จินดาพันธุ์ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ระดับ 6 เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2535

4. ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้อง เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญในส่วนภูมิภาค ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเทศบาล ได้แก่ ข้าราชการที่เป็น คณะอนุกรรมการพนักงานเทศบาลประจำจังหวัดลำปาง (อ.ก.ท.จังหวัด

ลำปาง) และผู้เป็นข้าราชการที่เกี่ยวข้องหรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นหลัก จำนวน 24 คน ดังนี้

(1) ประธาน อ.ก.ท.จังหวัดลำปาง คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง (ร.อ.อริษะ อูปราม) ในช่วงทำการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย ท่านเดินทางไปต่างประเทศ และกลับมาเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2535 และไม่สามารถให้สัมภาษณ์ได้เนื่องจากป่วย หลังจากออกจากโรงพยาบาล ผู้ว่าราชการจังหวัดมีภาระกิจมาก ไม่สามารถให้สัมภาษณ์ได้ จึงมอบหมายให้ ผู้วิจัยเข้าพบรองผู้ว่าราชการจังหวัดแทน (ผู้วิจัยเข้าพบท่านเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2535)

(2) สัมภาษณ์ ร้อยตรี ประสิทธิ์ ไชยศรี รองผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 9 รักษาการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2535

(3) สัมภาษณ์ นายสำเริง ปุณโยปกรณ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 9 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2535

(4) สัมภาษณ์ นายอรุณ นิ่มพูลสวัสดิ์ ปลัดจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 8 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2535

(5) สัมภาษณ์ นายสุวิทย์ เล็กกำแหง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 6 ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่นลำปาง กรรมการและเลขานุการ อ.ก.ท.จังหวัดลำปาง เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2535

(6) สัมภาษณ์ นายจำเนียร ขุนชนะ พัฒนาการจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 8 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2535

(7) สัมภาษณ์ นายไกรสร สิทธิสังขรรม ข้าราชการพลเรือน ระดับ 7 ประมงจังหวัดลำปาง เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2535

(8) สัมภาษณ์ นายแพทย์ นพดล สมบูรณ์ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 9 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535

(9) สัมภาษณ์ นายบรรจบ พิริยะประกอบ อุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือนระดับ 8 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535

- (10) สัมภาษณ์ นายปรีชา พิโนศลภกิจ ขนส่งจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 8 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535
- (11) สัมภาษณ์ นายวัลลภ พลอยทับทิม ประชาสงเคราะห์จังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 8 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2535
- (12) สัมภาษณ์ นายไว หาญกล้า แรงงานจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 7 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2535
- (13) สัมภาษณ์ นายทวี ทรงกำพล ราชพัสดุจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 7 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2535
- (14) สัมภาษณ์ นางอรอนงค์ มณีกาญจน์ คลังจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 8 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2535
- (15) สัมภาษณ์ นายสุกรี สุจริตกุล อัยการจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 9 (ชั้น 4) เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2535
- (16) สัมภาษณ์ นายเกษม คมสันต์ธรรม อัยการจังหวัดประจำศาลแขวงลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 9 (ชั้น 4) เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2535
- (17) สัมภาษณ์ นายนคร บุญประเสริฐ หัวหน้าสำนักงานจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 8 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2535
- (18) สัมภาษณ์ นายสุภาพ พลสนอง ศึกษาธิการจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 8 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2535
- (19) สัมภาษณ์ นายศิริรัตน์ เกษเวชสุวิธา สรรพสามิตจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 8 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2535
- (20) สัมภาษณ์ นางสาวอมรศรี กาญจนสภา สรรพกรจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือนระดับ 8 เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2535
- (21) สัมภาษณ์ นายพยอม ฟ้าสาร โยธาธิการจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน ระดับ 8 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2535

- (22) สัมภาษณ์ พ.อ.เอกชัย ไพเราะ สัสดีจังหวัดลำปาง ข้าราชการทหาร
ระดับ น.4 ชั้น 14 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535
- (23) สัมภาษณ์ นางสมทรง ศิริรักษ์ ประกันสังคมจังหวัดลำปาง ข้าราชการพล
เรือน ระดับ 6 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2535
- (24) สัมภาษณ์ นายปลั่ง สุพลจิต เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดลำปาง ข้าราชการพล
เรือน ระดับ 8 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2535
- (25) สัมภาษณ์ นายภิญโญ บุญนำ พาณิชจังหวัดลำปาง ข้าราชการพลเรือน
ระดับ 8 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2535

กล่าวโดยสรุป ก็คือ ประชากรวิจัยใช้ลักษณะของการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เพื่อการสัมภาษณ์ (interview) จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (เน้นผู้ที่เคยสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล อดีตสมาชิกสภาเทศบาล ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ 13 กันยายน 2535 หรือเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เมื่อ 23 กันยายน 2533 หรือ เลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาเทศบาล เมื่อ 3 พฤษภาคม 2535 เป็นสำคัญ) จำนวน 100 คน สัมภาษณ์พนักงานเทศบาลเมืองลำปางเฉพาะหัวหน้าหรือผู้ช่วย หรือ ผู้เป็นตัวแทนของหน่วยงาน ครูเทศบาล จำนวนประมาณ 62 คน สมาชิกสภาเทศบาลเมืองลำปาง จำนวน 18 คน และข้าราชการประจำในจังหวัดลำปางที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเทศบาล หรือผู้เป็นคณะกรรมการพนักงานเทศบาลประจำจังหวัดจำนวน 24 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรวิจัย จำนวน 204 คน ซึ่งผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถาม เป็นโครงสร้างหลักของการสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย เพื่อทำการวิจัยภาคสนามเมื่อแรกและกำหนดประเภทของประชากรวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว ต่อไปก็คือ การสร้างแบบสอบถาม^๑ เพื่อไปดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามต่อไป ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น

^๑อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน, แบบสอบถาม การสร้างและการใช้ เล่ม 1 คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530 อารง สุทศศาสตร์, ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์, เจ้าพระยา
การพิมพ์ : กรุงเทพฯ, 2527 สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ "การสร้างมาตรวัดในการวิจัยทางสังคมศาสตร์"
สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์, 2534 วีรพรหม กาญจนจิตรา, วิชวิจัย, กรุงเทพฯ:สหบุรุษสาส์นการพิมพ์, 2536

โดยศึกษาจาก แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้รับคำแนะนำ ตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามไปทดสอบแล้ว นำกลับมาแก้ไขให้ได้แบบสอบถามที่เหมาะสมถูกต้องยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธีการทดสอบเบื้องต้น (pre-test) โดยผู้วิจัยได้นำไปทดสอบเบื้องต้นที่เทศบาลเมืองลำพูนเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2535 แล้วจึงนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนการใช้สัมภาษณ์ ลักษณะของแบบสอบถาม ปรากฏอยู่ในภาคผนวกของรายงานการวิจัยนี้ (ได้ทำการทดลองสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม ณ เทศบาลเมืองลำพูน เป็นสัมภาษณ์ นายศรีบุศย์ ลิงกาพันธ์ นายกเทศมนตรีเมืองลำพูน และสมาชิกสภา พนักงานเทศบาล ประชาชนจำนวน 20 ราย เมื่อวันที่ 6,7 พฤศจิกายน 2535)

แบบสอบถาม (questionnaire) ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนด้วยกัน จำนวนคำถามรวมทั้งสิ้น 60 ข้อ สำหรับจุดมุ่งหมายของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม คำถามตอนที่ 1 มีทั้งหมด 8 ข้อ (ถามชื่อ ตำแหน่งเฉพาะพนักงานเทศบาล, สมาชิกสภาเทศบาล และข้าราชการ ถามอาชีพ อายุ เพศ การศึกษา รายได้ สถานะบทบาทหน้าที่ และการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การวัดระดับความรู้ความเข้าใจ สภาพการณ์เมืองของประชากรวิจัยต่อการปกครองท้องถิ่น ในรูปแบบเทศบาล การวัดความสนใจ การเข้ามีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล และเป็นแบบสอบถามวัดความสำนึกทางการเมือง เช่น การมีบทบาทในชุมชน การลงคะแนนเสียง การหาเสียงและการสนับสนุน การติดตามข่าวสารทางการเมืองกับเจ้าหน้าที่ สนใจข่าวท้องถิ่นและการประท้วง เป็นต้น คำถามตอนที่ 2 มีทั้งหมด 28 ข้อ (ความรู้ความเข้าใจ 10 ข้อ ความสำนึกทางการเมือง 8 ข้อ การมีส่วนร่วมทางการเมือง 10 ข้อ)

ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นหรือทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างรูปแบบของเทศบาล ตามร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติ

เทศบาล ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ลักษณะของคำถามแบบประมาณค่า (rating scale) แบบไลเคิร์ต (Likert) คำถามมีทั้งหมด 24 ข้อ

การตรวจแบบสอบถาม

เพื่อให้เครื่องมือในการวิจัยสนาม หรือแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ใช้วัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามซึ่งได้ออกแบบไว้ จำนวน 60 ข้อ ให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจแก้ไขปรับปรุง และนำไปทดลองใช้ (pre-test) ที่เทศบาลเมืองลำพูน เมื่อวันที่ 6-7 พฤศจิกายน 2535 เพื่อให้ประชากรวิจัยดังกล่าวตอบ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 20 ชุด โดยมีจุดมุ่งหมายของการทดลองถาม เพื่อตรวจสอบแบบสอบถามที่จะนำมาใช้ในการวิจัยว่าเป็นเครื่องมือวัดที่มีประสิทธิภาพ หรือว่าจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร รวมทั้งพิจารณาความยากง่ายของแบบสอบถาม และจะได้นำมาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพในการใช้ต่อไป

เพื่อประโยชน์ในการหาสเกลวัดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง และการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง อันจะทำให้เทศบาลตามรูปแบบใหม่ มีประสิทธิภาพและการสนองความต้องการของประชาชนได้เพิ่มขึ้น มากน้อยเพียงใด จึงขอกำหนดลักษณะกลุ่มตัวอย่างของประชากรวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะของผู้ที่วัดว่า มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

1.1 จะต้องมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น มีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของประชาชน ในฐานะพลเมืองของประเทศ

1.2 จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานท้องถิ่น หรือรัฐบาล

1.3 จะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

2. ลักษณะของผู้ที่มีความสำนึกทางการเมือง

2.1 จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

2.2 จะต้องมีความสนใจทางการเมือง

2.3 จะต้องมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

3. ลักษณะของผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง

3.1 การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

3.2 การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น หรือรัฐบาล

3.3 การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของกลุ่มการเมือง พรรคการเมือง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองของทางราชการ เป็นต้น

4. ลักษณะของผู้มีความคิดเห็น สอดคล้อง/คล้อยตาม/เห็นด้วยกับโครงสร้างรูปแบบของเทศบาล ตามร่างพระราชบัญญัติใหม่ (ต้องมีความเห็นด้วยมากกว่าครึ่ง)

4.1 มีความรู้ความเข้าใจระบบโครงสร้างของเทศบาลตามร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ..... ที่เสนอใหม่นี้

4.2 เห็นว่ากฎหมายเทศบาลที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีข้อบกพร่องมาก ที่ควรแก้ไขเปลี่ยนแปลง

4.3 เมื่อได้รับความรู้ ความเข้าใจตามกฎหมายใหม่ มีความสนใจที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่กฎหมายใหม่

4.4 เต็มใจให้การสนับสนุนช่วยเหลือท้องถิ่นได้ตามกฎหมายใหม่

4.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ในระบบโครงสร้างใหม่ที่สามารถเลือกใช้ได้ตามฐานะของท้องถิ่นนั้นและสามารถเปลี่ยนรูปได้ตามเวลาที่กำหนด

4.6 เห็นชอบด้วยที่จะทำให้สภาพของเทศบาลเท่าเทียมกัน

4.7 ทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเองมากขึ้น อันเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การกำหนดตัวแปรในการวิจัย

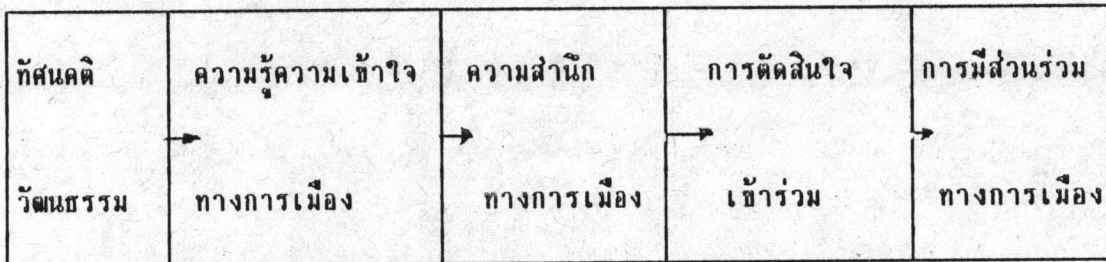
ตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการศึกษาเรื่องนี้ ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. การศึกษา
4. อาชีพ
5. รายได้
6. สถานะบทบาทหน้าที่

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
2. ความสำนึกทางการเมือง
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การหาเสียงและการสนับสนุน การแสดงความคิดเห็น การประท้วง การมีบทบาทในชุมชน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การติดตามข่าวสารทางการเมือง และการยอมรับปฏิบัติตามที่ร้องขอ

ผังแสดงตัวแปรตาม นำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวแปรดังกล่าว จะกำหนดเป็นครรชนี (indicator) เพื่อให้สามารถวัดได้ในชั้นปฏิบัติการดังต่อไปนี้

1. เพศ แบ่งเป็นลักษณะ ชาย หญิง
2. อายุ คือ อายุจริงโดยแบ่งออกเป็น 5 ช่วง ระดับอายุ คือ
 - (1) อายุ 20 - 30 ปี
 - (2) อายุ 31 - 40 ปี
 - (3) อายุ 41 - 50 ปี
 - (4) อายุ 51 - 60 ปี
 - (5) อายุ 60 ปีขึ้นไป

ประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์ ถือเอาประชากรที่มีเกณฑ์อายุตั้งแต่ 20 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ส่วนผู้มีระดับอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ จะถูกตัดออกไม่นำมาใช้ในการวิเคราะห์

3. การศึกษา คือ ระดับการศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับสูงสุด หรือกำลังศึกษา อยู่ แบ่งออกได้เป็น 5 ระดับ คือ

(1) ระดับการศึกษาต่ำ (ป.7 ลงมา) หมายถึง มีการศึกษาน้อยกว่าประถมศึกษาปีที่ 7
 (2) ระดับปานกลาง หมายถึง ผู้มีการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 7 ได้แก่ ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษาต้น ถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย และอาชีวศึกษาระดับต้น คือ ปวช.

(3) ระดับการศึกษาค่อนข้างสูง หมายถึง ผู้จบการศึกษาระดับ ปวส., ปวท. หรืออนุปริญญา

(4) ระดับสูง หมายถึง ผู้มีการศึกษาจบระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(5) ระดับสูงสุด หมายถึง ผู้มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป

4. อาชีพ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

(1) ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ครูอาจารย์ (ของเทศบาล) พนักงานเทศบาล

(2) ค้าขาย อาชีพอิสระ และธุรกิจเอกชนทั่วไป (ประกอบธุรกิจส่วนตัว)

(3) เกษตรกร รับจ้าง ผู้ใช้แรงงาน

(4) อื่น ๆ รวมถึงพวกที่ว่างงาน ข้าราชการบำนาญ แม่บ้าน นิสิต-นักศึกษา

5. รายได้ คือ รายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามคนเดี๋ยวดำเนินการ แบ่งเป็น 4 ช่วง ระดับรายได้ คือ

(1) ต่ำกว่า 3,000 บาท

(2) ตั้งแต่ 3,001 - 6,000 บาท

(3) ตั้งแต่ 6,001 - 10,000 บาท

(4) ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป

6. สถานบทบาทหน้าที่ หมายถึง ความเป็นไปในการกระทำหน้าที่ที่กำหนดไว้แยกเป็น

4 ประเภท

- (1) พนักงานเทศบาล และครูเทศบาล
- (2) นักการเมืองท้องถิ่น (เฉพาะสมาชิกสภาเทศบาล)
- (3) ข้าราชการทำงานเกี่ยวข้องกับเทศบาล
- (4) ประชาชนทั่วไป เช่น เกษตรกร ค้าขาย รับจ้าง แม่บ้าน รั่ววิสาหกิจ รวมทั้ง ข้าราชการที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และไม่เกี่ยวข้องกับงานเทศบาล เป็นต้น

- พนักงานเทศบาล และครูเทศบาล ในส่วนของพนักงานเทศบาล ต้องเป็นหัวหน้าหน่วยงานและหรือ ผู้ช่วย และหรือผู้แทนหน่วยงาน นั้น เช่น ปลัดเทศบาล, รองปลัดเทศบาล, ผู้อำนวยการกอง, ผู้ช่วยผู้อำนวยการกอง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ สังกัดโรงเรียนเทศบาล เป็นต้น

- นักการเมืองท้องถิ่น ต้องเป็นสมาชิกสภาเทศบาลในปัจจุบัน ทั้งเมื่อเลือกตั้งทั่วไป 23 กันยายน 2533 เลือกตั้งซ่อม 3 พฤษภาคม 2535 และ 14 กันยายน 2535 จำนวน 18 ท่าน

- ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล ต้องเป็นข้าราชการภูมิภาคในจังหวัดลำปาง และโดยเฉพาะส่วนใหญ่เป็น อ.ก.ท.จังหวัด (คณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัดลำปาง อันได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด และผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

- ประชาชนทั่วไป ต้องเป็นประชาชนที่มีชื่ออยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำปาง และต้องเคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ 13 กันยายน 2535 หรือเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมื่อ 23 กันยายน 2533 เลือกตั้งซ่อมเมื่อ 3 พฤษภาคม 2535 ที่ผ่านมาโดยกำหนดแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ไว้ทดสอบแล้ว ถ้าผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่เคยไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเลย ตามที่กล่าวแล้ว จะไม่ให้ข้อมูลนั้นไปดำเนินการวิจัย หมายความว่า จะตัดออกไป (มีจำนวน 12 คน)

สเกลและระดับการวัด

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ มีระดับการวัด 3 ประเภท คือ

1. การวัดนามบัญญัติ (nominal level of measurement)

เป็นการวัดระดับต่ำสุดหรือระดับธรรมดา หมายถึง การบอกจำนวนตัวเลขให้เป็นชื่อของกลุ่มแต่บางครั้งก็เรียกชื่อจริงแทนที่จะใช้ตัวเลข ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประเภทของอาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร

2. การวัดแบบจัดอันดับ (ordinal level of measurement)

ในการวัดอันดับที่เป็นเครื่องชี้บอกตำแหน่งของสิ่งของนั้น ๆ สิ่งเดียว แต่ไม่ได้บอกค่ามากหรือน้อยหรือระยะที่ห่าง ได้แก่ พฤติกรรม การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งคำถามส่วนใหญ่มีระดับคำตอบ 4 ระดับ คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง และไม่เคยเลย โดยกำหนดรหัสเพื่อการให้คะแนนตามลำดับ ดังนี้ 5, 4, 3 และ 1 หรือ 5, 4, 3 และ 2 ส่วนคำถามที่มีคำตอบ 5 ระดับ คือ คำถามที่ให้ตอบว่า จะไป อาจจะไป ยังไม่แน่ใจ อาจจะไม่ไป จะไม่ไป หรือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กำหนดรหัสให้คะแนนตามลำดับ ดังนี้ 5, 4, 3, 2 และ 1 หรือในทางกลับกัน 1, 2, 3, 4 และ 5 สำหรับคำถามบางข้อที่เชิงลบ และบางข้อในคำถามมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ตอบได้หลายข้อ ถ้าตอบข้อเดียวได้ 2 คะแนน ถ้าตอบ 2 ข้อได้ 4 คะแนน ตอบ 3 ข้อได้ 6 คะแนน ตอบ 4 ข้อได้ 8 คะแนน และตอบ 5 ข้อได้ 10 คะแนน และสเกลวัดระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองความรู้สึกสำนึกทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพของทางการเมืองซึ่งเป็นสเกลประมาณค่าแบบรวม Summate rating scale หรือ Likert scale ซึ่งประกอบด้วยคำถาม วัดทัศนคติหลาย ๆ ข้อ แต่ละข้อถูกกำหนดว่ามีคุณค่าเท่า ๆ กัน และมีค่าที่เห็นด้วยเท่า ๆ กัน อยู่ในรูปสเกลที่มีอันดับต่อเนื่องกันรวมทั้งข้อเสียของสเกลแบบนี้ด้วย การทำประโยชน์ให้ทั้งเชิงบวก (positive) และเชิงลบ (negative) เพื่อถ่วงให้สมดุลกัน

คำตอบ	ค่าถามเชิงบวก	ค่าถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5
เห็นด้วย	2	4
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	4	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1

3. การวัดแบบภาคขึ้น (interval level of measurement)

เป็นการจัดที่รวมเอาการวัดแบบนามบัญญัติและแบบจัดอันดับเข้าด้วยกัน และแบ่งพิสัยของสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นช่วง แต่ละช่วงมีค่าเท่ากัน ได้แก่ อายุ ราชได้

การรวบรวมข้อมูล (data collection)

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ และได้ตรวจสอบการตั้งคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลสนาม เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ และมีการทดลองใช้ขั้นต้นก่อน เพื่อหาข้อบกพร่องและแก้ไขให้ถูกต้องตรงเป้าหมายเรื่องที่วิจัย ทั้งนี้ ได้รับคำแนะนำช่วยเหลืออาจารย์ที่ปรึกษา

การเก็บข้อมูลจากการสำรวจนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการ 2 ลักษณะด้วยกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเที่ยงตรง คือ

1. การสังเกตการณ์ (observation)
2. การใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อการสัมภาษณ์ (interview)

การสังเกตการณ์ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอันเป็นการแสดงออกซึ่งความเห็น ความรู้สึก ของบุคคลซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยการสังเกตการณ์ กระทำพร้อมกับการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการใช้วิธีการถามแบบเผชิญหน้า (face to face contacts)⁷ พูดคุยกันเป็นการส่วนตัว และไม่เป็นพิธีการ กับประชากรวิจัยทุกกลุ่ม เท่าที่เวลาและโอกาสจะอำนวย ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้อง ทำการสัมภาษณ์ที่สำนักงานของผู้ถูกสัมภาษณ์แต่อย่างใด การสังเกตการณ์ เป็นหนทางที่จะได้มาซึ่ง ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย จะทำให้ทราบถึงพฤติกรรม (behavior) อันแท้จริง ความ รู้สึก ความรับผิดชอบในบทบาทผู้ทำงาน เกี่ยวข้องกับเทศบาลและประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับรูปแบบ การปกครองของเทศบาล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม ตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน 2535 จนถึง วันที่ 5 ธันวาคม 2535 รวม 28 วันได้กลุ่มประชากรวิจัยจำนวน 204 คน การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยตามนัยของวิธีทางวิทยาศาสตร์ มีประสิทธิภาพและถูกต้องยิ่งขึ้นจึงได้นำเอาวิธีการทางสถิติ มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง โดยได้นำเอาวิธีการทางสถิติเกี่ยวกับการหาค่าร้อยละของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแปลข้อมูลรายละเอียดจะกล่าวในลำดับต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่สัมภาษณ์และสังเกตตามแบบสอบถาม นั้นจำนวน 204 คน จะนำมาอธิบายเป็นข้อ ๆ เรียงลำดับตามแบบสอบถาม และเปรียบเทียบโดยใช้ตาราง เทียบค่าร้อยละ แยกตามสถานบทบาทหน้าที่ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนทั่วไป เช่น พวกมืออาชีพ เกษตรกร ค้าขาย รับจ้าง แม่บ้าน รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล แต่มิได้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเทศบาลแต่อย่างใด รวมทั้งผู้เคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลหรือสมัครสมาชิกสภาเทศบาล กลุ่มพนักงานเทศบาลและครูเทศบาล กลุ่มข้าราชการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเทศบาล เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด และ อ.ก.ท.จังหวัดลำปาง และกลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล

⁷ เสริมศรี เจริญผล, การวิจัยและบรรณานุกรม (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518), หน้า 119

นอกจากการอธิบายจากตารางร้อยละทางสถิติแล้ว ผู้วิจัยยังนำวิธีการให้คะแนนในคำตอบของแบบสอบถามมากำหนดในการวิเคราะห์ด้วย โดยการให้คะแนนในแต่ละข้อคำตอบเช่น ถ้าตอบถูกที่สุดจนถึงถูกน้อยที่สุด เรียงลำดับคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ หรือบางข้อตอบคำถามได้หลายคำตอบ ถ้าตอบข้อเดียวจะให้ 2 คะแนน ตอบ 2 ข้อ ได้ 4 คะแนน ตอบ 3 ข้อ ได้ 6 คะแนน ตอบทั้ง 4 ข้อ ได้ 8 คะแนน และตอบ 5 ข้อได้ 10 คะแนน เป็นต้น ได้กล่าวไว้ตอนต้น ในส่วนสเกลและระดับการวัดแล้ว เสร็จแล้วรวมคะแนนของทุกข้อในแบบสอบถามในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมี 10 ข้อ ความสำนึกทางการเมืองมี 8 ข้อ การมีส่วนร่วมทางการเมืองมี 10 ข้อ และความรู้ความคิดเห็นของรูปแบบโครงสร้างตามพระราชบัญญัติเทศบาลที่ทำการวิจัย มีคำถามอยู่ 24 ข้อ รวม 52 ข้อ

คำถามทั้งหมดตามแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์มี 60 ข้อ แยกเป็นข้อมูลส่วนตัวจำนวน 8 ข้อ ที่ไม่นำมาคิดเป็นคะแนน เหลืออยู่ 52 ข้อ ที่นำมาคิดเป็นคะแนน แยกเป็นเรื่องที่ถูกถาม ดังนี้

(1) ในเรื่องความรู้ความเข้าใจทางการเมือง กำหนดคำถามไว้ 10 ข้อ โดยแต่ละข้อที่เป็นคำตอบที่ถูกที่สุดจะได้ 5 คะแนน จึงมีคะแนนรวมทั้งหมดใน 10 ข้อ เท่ากับ 50 คะแนน เมื่อคิดอัตราส่วนร้อยละ 60 ของคะแนน 50 จะเท่ากับ 30 หมายความว่า ถ้าผู้ใดตอบคำถามส่วนนี้ได้ เท่ากับ หรือมากกว่า 30 คะแนนจาก 50 คะแนน จะถือว่ามีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเป็นอย่างดี

(2) เรื่องของความสำนึกทางการเมือง กำหนดคำถามไว้ 8 ข้อ โดยแต่ละข้อที่เป็นคำตอบที่ถูกที่สุดไว้ 5 คะแนน คะแนนรวมใน 10 ข้อ เท่ากับ 40 คะแนน เมื่อคิดอัตราส่วนร้อยละ 60 ของคะแนน 40 คะแนน จะเท่ากับ 24 คะแนน

หมายความว่า ผู้ตอบคำถามคนใดได้คะแนนในส่วนนี้ เท่ากับหรือมากกว่า 24 คะแนน แสดงว่า ผู้นั้น จะมีความสำนึกทางการเมืองสูง

(3) เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง กำหนดคำถามไว้ 10 ข้อ แต่บางข้อตอบได้หลายคำตอบ คือ ข้อ 1, 2, 7 และ 8 ข้อ 1 ตามลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล มีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ คำตอบละ 2 คะแนน ถ้าตอบข้อเดียวได้ 2 คะแนน ตอบ 2 ข้อได้ 4 คะแนน ตอบ 3 ข้อ ได้ 6 คะแนนและตอบ 4 ข้อได้ 8 คะแนน ข้อ 2

ถามถึงในอดีตว่าท่านเคยทำอะไรที่อาจถือได้ว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองตนเองของเทศบาล มีคำตอบ 5 คำตอบ คำตอบละ 2 คะแนน รวม 10 คะแนน

ข้อ 7 คำถามที่ว่า ถ้าเคยทำสิ่งหนึ่ง สิ่งใดที่พยายามมีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย หรือการตัดสินใจของผู้บริหารเทศบาลในลักษณะใด โดยให้คะแนนคำตอบละ 2 คะแนน 5 คำตอบ อาจตอบในรูปให้ความคิดเห็นหรือเสนอแนะ คือ

1. ด้านการเมือง การปกครอง การบริหารเทศบาล และบริหารงานบุคคล
2. เศรษฐกิจ การคลัง ภาษี งบประมาณ รายได้
3. การบริการ สาธารณสุข ก่อสร้าง โยธา
4. การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา
5. ด้านอื่น ๆ

ข้อ 8 ถามถึงการติดตามข่าวสารทางการเมืองและของทางราชการ ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และเสียงตามสายของท้องถิ่น บ่อยเพียงใด โดยให้คะแนนคำตอบบ่อยครั้งที่สุด (ทุกวัน) สื่อสารละ 5 คะแนน รวม 20 คะแนน

ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวนคำถาม 10 ข้อ (จำนวน 6 ข้อ คำตอบที่ถูกที่สุดได้ 5 คะแนน) รวมคะแนนทั้งหมดจะมีคะแนน 78 คะแนน เมื่อคิดอัตราส่วนร้อยละ 60 ของคะแนน 78 คะแนนจะเท่ากับ 47 คะแนน หมายความว่า ผู้ตอบคำถามผู้ใดได้คะแนนส่วนนี้ เท่ากับหรือมากกว่า 47 คะแนน แสดงว่าผู้นั้นมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

(4) การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติเทศบาล กำหนดคำถามไว้ 24 ข้อ ๆ ละ 5 คะแนน เว้นข้อ 9 จะมีคำถาม 3 คำถาม เกี่ยวกับระบบโครงสร้างของเทศบาลใหม่ คำตอบที่ถูกที่สุดคำตอบละ 5 คะแนน คะแนนรวมเท่ากับ 130 คะแนน คิดอัตราส่วนร้อยละ 60 ของคะแนน 130 คะแนน จะเท่ากับ 78 คะแนน หมายความว่า ผู้ตอบคำถามท่านใดที่ได้คะแนน เท่ากับหรือมากกว่า 78 คะแนน จะถือว่าเป็นผู้มีความเห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติเทศบาลใหม่นี้

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 204 คน (ประชาชนทั่วไป จำนวน 100 คน สมาชิก สภาเทศบาล จำนวน 18 คน พนักงานเทศบาล ครูเทศบาล จำนวน 62 คน และข้าราชการที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล (อ.ก.ท.จังหวัดลำปาง) จำนวน 24 คน ถ้าตอบได้คะแนนมากกว่าหรือ

เท่ากับ 22 คะแนน (60%) ของคะแนน 35 (ข้อละ 5 คะแนน ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับพระราชบัญญัติเทศบาลข้อ 9 - ข้อ 13 รวม 7 คำถาม) ในส่วนการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบโครงสร้างของเทศบาลตามร่างพระราชบัญญัติเทศบาลที่วิจัย เกิน 60 % ของ 204 คน คือจำนวน 123 คน ขึ้นไป จะถือว่า กลุ่มตัวอย่างนี้ มีความเห็นด้วยในการเปลี่ยนแปลงอันเป็นการสนับสนุนสมมติฐานการศึกษาข้อที่ 1 คือ ทุกฝ่ายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยกับรูปแบบโครงสร้างการบริหารเทศบาลตามร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ..... ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะเสนอใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยและหลักการปกครองส่วนท้องถิ่นยิ่งขึ้น ในประการสำคัญ คือการมีส่วนร่วมประสิทธิภาพ และการสนองความต้องการของประชาชนเพิ่มขึ้น ภายหลังจากที่ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลนี้บังคับใช้แล้ว

ถ้าผู้ตอบโดยแยกตามเพศ อายุ รายได้ อาชีพ การศึกษา และสถานภาพบาทหน้าที่ที่มีความแตกต่างกันในความรู้ความเข้าใจ และความรู้สำนักทางการเมือง โดยดูจากตารางเปรียบเทียบและระดับคะแนนในแบบสอบถาม ในส่วนของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและความสำนักทางการเมือง แสดงว่าได้สนับสนุนสมมติฐานในข้อ 2 ซึ่งได้วิเคราะห์โดยละเอียดในลำดับต่อไป